

Asiantuntijalausunto: Valtioneuvoston selonteko liiallisen alijäämän korjaamisesta

Olennainen sisältö

- UTAK huomauttaa, että valtioneuvoston selonteossa ei kiinnitetä riittävästi huomiota Petteri Orpon hallituksen sopeutustoimenpiteiden kielteisiin kerroinvaikutuksiin tai Suomen julkisen nettovelkasuhteen matalaan tasoon
- Selonteko ei huomioi hallituksen julkista taloutta heikentäviä päätöksiä, kuten kevään 2025 kehysriihessä päätettyjä noin kahden miljardin euron suuruisia veronkevennyksiä
- UTAK suosittelee, että Suomen tulee ensisijaisesti pyrkiä neuvottelemaan Euroopan komission kanssa lisäjoustoista, joiden myötä vuodelle 2028 ajoittuva 2,7 miljardin euron lisäsopeutus voidaan välttää
- Mikäli tämä ei ole mahdollista, kyseinen lisäsopeutus tulee toteuttaa korottamalla yhteisöveroa, perumalla ylimpien rajaveroasteiden alennus, uudistamalla listaamattomien yhtiöiden osinkoverotusta ja korottamalla ylempää pääomaverokantaa

1 Taantumaan ajoitettu sopeutus on heikentänyt Suomen talouden kasvunäkymiä

Valtioneuvoston selonteossa esitetty arvio Suomen talouden tilanteesta keskittyy julkisen bruttovelkasuhteen ja julkisten alijäämien kasvuun, hallituksen suoriin bruttomääräisiin sopeutustoimiin, kansainvälisiin konflikteihin sekä kokonaisveroasteeseen. Lisäksi selonteossa mainitaan, että "[t]alouden rakennemuutosta tulee edelleen tukea joustavoittamalla työmarkkinoita, luomalla kannustavampaa sosiaaliturvaa sekä tehostamalla hyvinvointialueiden palvelutuotantoa ja kuntien toimintaa".

UTAK huomauttaa, että selonteossa ei ole huomioitu, millaisia vaikutuksia Petteri Orpon hallituksen taantumassa tekemillä sopeutustoimilla on ollut kotimaiseen kysyntään, talouskasvuun ja julkiseen talouteen Suomessa. UTAKin oman arvion mukaan hallituksen sopeutustoimet heikentävät talouskasvua niin merkittävästi vuoteen 2031 asti, että julkinen bruttovelkasuhde nousee korkeammalle kuin se olisi noussut ilman sopeutustoimia.¹ Vaikutus syntyy siitä, että erityisesti heikon talouskasvun oloissa toimeenpantu menosopeutus supistaa BKT:tä, lisää suhdannesidonnaisia menoja ja heikentää verotuloja huomattavasti.

Sopeutuksen kielteiset kerroinvaikutukset selittävät, miksi Suomen työttömyysaste on noussut viime vuosina Euroopan unionin (EU) korkeimmaksi samalla, kun EU-maiden työttömyys on pysynyt muuten vakaana.² Vaikka Suomen vienti on kasvanut joka neljännes viimeisen kahden vuoden ajan, kotimaisen kysynnän heikko kehitys on paitsi jarruttanut talouskasvua myös supistanut työvoiman kysyntää. Hystereesi-ilmiön seurauksena korkea todellinen työttömyys on nostanut myös rakenteellista työttömyyttä: syksyllä 2023 Euroopan komissio ennusti, että Suomen rakenteellinen työttömyysaste olisi 6,3 prosenttia vuonna 2025, mutta viimeisimmän arvion mukaan se on kohonnut 8,1 prosenttiin.³

Toiseksi selonteossa ei ole mainintaa Suomen julkisesta nettovelkasuhteesta. Vaikka bruttovelkasuhde onkin noussut lähes 90 prosenttiin, nettovelkasuhde on yhä noin 40 prosenttia suhteessa BKT:hen, mikä on matalampi kuin EU-maiden mediaani. Mikäli työeläkelaitoksiin kertynyt varallisuus otetaan myös huomioon, Suomen

¹ Kyyrönen, Otto; Lauri Holappa & Patrizio Lainà (2025) "Onko lääke vaarallisempi kuin tauti? Selvitys Orpon hallituksen finanssipolitiikan vaikutuksista talouskasvuun ja julkiseen talouteen". UTAKin raportteja 1/2025. Saatavilla: <https://utak.fi/wp-content/uploads/2025/04/Report-2025-04-v2.1-Web.pdf>

² Kyyrönen, Otto (2026) "Mistä Suomen korkea työttömyys johtuu?". UTAK, 20.5.2026. Saatavilla: <https://utak.fi/mista-suomen-korkea-tyottomyys-johtuu/>

³ Euroopan komissio (2026) "AMECO database". Saatavilla: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-research-and-databases/economic-databases/ameco-database_en

nettovelkasuhde on selvästi negatiivinen ja EU-maiden matalin.⁴ Nettovelkasuhteen huomioiminen antaa kokonaisvaltaisemman kuvan Suomen julkisen talouden tilasta.

2 Selonteossa ei huomioida Orpon hallituksen tekemien veronkevennysten vaikutuksia julkiseen talouteen

Valtioneuvoston selonteossa kuvataan Orpon hallituksen tekemien sopeutustoimien suuruutta ja ajoitusta. Selonteko keskittyy kuitenkin vain julkisiin menoihin kohdistuvaan sopeutukseen, eikä hallituksen julkista taloutta heikentäviä päätöksiä mainita.

Esimerkiksi kevään 2025 kehysriihessä hallitus teki veropäätöksiä, jotka heikentävät julkista taloutta noin kahdella miljardilla eurolla vuodessa ja joista suuri osa kohdistuu suurituloisiin tulonsaajiin. Tämä osin selittää, miksi Orpon hallituksen sopeutuksen on arvioitu jäävän nettomääräisesti alle neljään miljardiin euroon vuoden 2027 tasolla.⁵

UTAK suosittelee, että jatkossa vastaavissa selonteoissa kiinnitetään huomiota myös päätösperäisiin veronkevennyksiin. Tällä tavoin Euroopan komissio saisi selkeämmän kuvan Suomen julkisen talouden kehityksestä ja voisi esittää oman arvionsa veromuutosten ajoituksesta.

3 Korjaavan nettomenopolun edellyttämä lisäsopeutus tulee tehdä veronkorotuksilla

Valtioneuvoston selonteon mukaan EU:n neuvosto suosittelee, että Suomen nettomenojen vuosikasvu ei ylitä 1,3 prosenttia vuonna 2026, 1,5 prosenttia vuonna 2027 ja 1,8 prosenttia vuonna 2028. Suomessa aktivoituneen kansallisen puolustuspoikkeuslausekkeen mukaan korjaavalta nettomenopolulta saa poiketa vuosittain enintään 1,5 prosenttiyksiköllä suhteessa BKT:hen, kun poikkeama perustuu kasvaneisiin puolustusmenoihin. Valtiovarainministeriön arvio on, että puolustuspoikkeuslausekkeen huomioiden Suomen kumuloitunut poikkeama korjaavalta nettomenopolulta on 0,9 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2028.

Vuoden 2028 tasolla 0,9 prosentin kumuloitunut poikkeama on noin 2,7 miljardia euroa. Tästä syystä selonteossa kirjoitetaan, että "[k]orjaavan nettomenopolun noudattaminen

⁴ Lainà, Patrizio & Lauri Holappa (2026) "Pitäisikö puhua brutto- vai nettovelasta?" *T&Y* 1/2026. Saatavilla: <https://labore.fi/t&y/pitaisiko-puhua-brutto-vai-nettovelasta/>

⁵ Valtiontalouden tarkastusvirasto (2025) "Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan raportti 2025". *Valtiontalouden tarkastusviraston eduskunnalle annettavat kertomukset*, K 23/2025 VP. Saatavilla: <https://vtv.fi/wp-content/uploads/2025/10/VTV-K232025vp-Finanssipolitiikan-valvonnan-raportti-2025.pdf>; Valtiovarainministeriö (2026) "Taloudellinen katsaus: Kevät 2026". *Valtiovarainministeriön julkaisuja*, 2026:14. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-394-6>

v. 2028 edellyttää [...] valtiovarainministeriön arvion mukaan aiemmin arvioitua suurempaa sopeutusta vuodelle 2028, n. 2,7 mrd. euroa”.

UTAK suosittelee, että Suomen tulee ensisijaisesti pyrkiä neuvottelemaan Euroopan komission kanssa lisäjoustoista, joiden myötä lisäsopeutus voidaan välttää.

Mikäli tämä ei syystä tai toisesta ole mahdollista, lisäsopeutus tulee toimeenpanna veronkorotusten muodossa. Erityisesti heikon talouskasvun oloissa julkisiin menoihin kohdistuvilla leikkauksilla on merkittäviä kielteisiä kerroinvaikutuksia BKT:hen ja julkiseen talouteen.⁶ Makrotaloustieteellisen tutkimusnäytön mukaan merkittävä osa sopeutuksen kielteisestä kerroinvaikutuksesta voi jäädä pysyväksi, mikä olisi merkittävä ongelma Suomen julkisen talouden ja tulevien sopeutusvaateiden kannalta.⁷

Sitä vastoin empiirisissä tutkimuksissa on havaittu, että heikon kasvun oloissa veromuutosten finanssipoliittiset kertoimet ovat keskimäärin noin kolme kertaa pienempiä kuin julkisten menojen kertoimet.⁸ Joissain tutkimuksissa on myös havaittu, että erityisesti pääomiin kohdistuvilla veronkiristyksillä ei juuri ole kielteisiä kerroinvaikutuksia.⁹ Näin ollen selonteosta löytyvä väite siitä, että ”julkisen talouden sopeutus häiritsee talouden kehitystä vähemmän, kun se toteutetaan hillitsemällä menojen kasvua”, ei pidä tutkimusnäytön valossa paikkaansa.

Alla on lista UTAKin suosittelemista veronkorotuksista, joiden avulla selonteossa mainittu lisäsopeutus olisi mahdollista tehdä vuonna 2028. Arviot perustuvat pääosin valtiovarainministeriön vuonna 2023 julkaisemaan verokartoitukseen.¹⁰

- Yhteisöveron korotus 18 prosentista 22 prosenttiin: verotuotto 1,8 miljardia euroa vuodessa

⁶ Gechert, Sebastian & Ansgar Rannenberg (2018) ”Which fiscal multipliers are regime-dependent? A meta-regression analysis”. *Journal of Economic Surveys*, 32:4, 1160–1182. Saatavilla: <https://doi.org/10.1111/joes.12241>

⁷ Fatás, Antonio & Lawrence H. Summers (2018) ”The permanent effects of fiscal consolidations”. *Journal of International Economics*, 112, 238–250. Saatavilla: <https://doi.org/10.1016/j.jinteco.2017.11.007>; Gechert, Sebastian; Gustav Horn & Christoph Paetz (2019) ”Long-term effects of fiscal stimulus and austerity in Europe”. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 81:3, 647–666. Saatavilla: <https://doi.org/10.1111/obes.12287>

⁸ Gechert & Rannenberg (2018); Euroopan komissio (2026) ”Debt sustainability monitor 2025”. *Institutional Paper*, 332. Saatavilla: https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/debt-sustainability-monitor-2025_en

⁹ Hjelm, Göran & Pär Stockhammar (2016) ”Short run effects of fiscal policy on GDP and employment: Swedish evidence”. *Working paper no. 147*. Saatavilla: <https://www.konj.se/media/gluj5etq/working-paper-147-short-run-effects-of-fiscal-policy-on-gdp-and-employment-swedish-evidence.pdf>; Ruotsin talouspolitiikan arviointineuvosto (2025) ”Swedish Fiscal Policy: The Swedish Fiscal Policy Council’s report 2025”. Saatavilla: <https://www.fpr.se/download/18.726a19ec1975d40a57534118/1750336280945/Swedish%20Fiscal%20Policy%202025.pdf>

¹⁰ Valtiovarainministeriö (2023) ”Verokartoitus 2023”. *Valtiovarainministeriön julkaisuja*, 2023:15. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-436-3>

- Ylimpien rajaveroasteiden alentamisen peruminen: verotuotto 0,4 miljardia euroa vuodessa
- Listaamattomien yhtiöiden osinkoverotuksen uudistaminen: verotuotto 0,4 miljardia euroa vuodessa
- Ylemmän pääomaverokannan korottaminen 34 prosentista 36 prosenttiin: verotuotto 0,1 miljardia euroa vuodessa

Tutkimuskirjallisuuden mukaan kyseisillä veromuutoksilla ei todennäköisesti olisi merkittävää kielteistä vaikutusta talouskasvuun Suomessa.¹¹

Lisätietoja:

Otto Kyyrönen

Pääekonomisti

otto.kyyronen@utak.fi

040 168 0943

¹¹ Ks. esim. UTAK (2026) ”UTAKin lausunto yhteisöverosta”. Saatavilla: <https://utak.fi/utakin-lausunto-yhteisoverosta/>